

Серед країн-партнерів найбільше експортувалися товари до Туреччини – 9,8%, Єгипту – 9,2%, Італії – 4,3%, Іспанії – 4,2%, Російської Федерації – 3,4%, Малайзії – 3,3%.

У 2019 році обсяг експорту товарів до країн ЄС становив 25,6% від загального обсягу експорту товарів області. Якщо говорити про товарну структуру експорту, то тут переважають продукти рослинного походження, особливо зернові культури (53,3% від загального обсягу експорту в 2019 році) й жири та олії тваринного або рослинного походження (13,1% від загального обсягу експорту в 2019 році).

Найбільші поставки товарів надходили з Китаю – 31,1%, Туреччини – 12,1%, Російської Федерації – 4,8%, Німеччини – 4,7%, США – 4,6%, Індонезії – 4,1%. У 2019 році імпорту товарів з країн ЄС становив 24,6% від загального імпорту товарів області. Щодо імпорту товарів, то Одеська область також «споживає» машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання (18,2% від загального обсягу імпорту в 2019 році), мінеральні продукти (11,8% від загального обсягу імпорту у 2019 році) [2].

Найбільші обсяги експорту послуг припадали на Швейцарію – 14,3%, Віргінські Острови (Брит.) – 9,2%, Туреччину – 7,0%, Об'єднані Арабські Емірати – 6,9%, Кіпр – 6,0%, Велику Британію – 4,0%. У структурі експорту найбільші обсяги припали на транспортні послуги – 78,8% від загального обсягу експорту послуг, ділові послуги – 11,3%, послуги пов'язані з подорожами – 4,1%, послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги – 2,6%, послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій – 2,2% [2].

Головними партнерами в імпорті послуг були: Франція – 11,8%, Туреччина – 11,6%, Грузія – 9,8%, Кіпр – 8,8%, Китай – 8,0%, Німеччина – 5,0%. Основу структури імпорту послуг склали транспортні послуги – 77,3%, ділові послуги – 10,2%, послуги, пов'язані з подорожами – 4,0%, послуги пов'язані з фінансовою діяльністю – 3,7%, роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності – 2,6% [2].

Отже, підсумовуючи усе вищевикладене, можна зробити висновок, що зовнішня торгівля має суттєвий вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Однак, сьогодні вплив зовнішньої торгівлі товарами на економіку Одеської області має скоріше негативний характер.

Література

1. *Black Sea Basin 2014–2020* / European Union's Cross-Border Cooperation (CBC). URL: <https://blacksea-cbc.net/black-sea-basin-2014-2020> (дата звернення: 19.04.2021).
2. *Зовнішньоекономічна діяльність* / Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.04.2021).

УДК 338.45:339.56(477)

Єрмакова Ольга Анатоліївна

*д. е. н., професор кафедри міжнародних економічних відносин,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ ВАЛОВОЇ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ЕКСПОРТУ

***JEL classification:* C670; F140; O100; O140; O400**

Високотехнологічні та наукоємні сектори відіграють визначальну роль для розвитку економіки країн. В цьому секторі створюються та впроваджуються інновації, створюються нові ринки та робочі місця, цей сектор сприяє підвищенню продуктивності праці та прискореному розвитку інших секторів економіки, досягненню Цілей сталого розвитку, формує четверту промислову революцію, сприяє впровадженню технологій передового цифрового виробництва, створює нові можливості для розвитку виробництва та неоіндустріалізації. Характерною особливістю структури валової доданої вартості високотехнологічного сектора є найвищі значення часток (порівняно з іншими секторами) оплати праці та податкових відрахувань, що свідчить про реалізацію економічних інтересів, передусім, працівників та держави. Отже, зростання частки його валової доданої вартості сприятиме, передусім, збільшенню робочих місць, зростанню заробітної плати та податкових надходжень.

Частка України у світовій валовій доданій вартості високотехнологічного сектору в 2018 р. становила 0,15%. У світовій валовій доданій вартості найбільша частка припадає на такі вітчизняні високотехнологічні види економічної діяльності, як зброя, виробництво хімічної продукції, виробництво залізничних та інших транспортних засобів. Частка валової доданої вартості високотехнологічного сектору у ВВП в Україні та в світі – 10,4%.

З метою розподілу та пріоритизації інвестиційного ресурсу та державної підтримки запропоновано визначення типів стратегічних підходів до розвитку високотехнологічного сектору національної економіки [1, с. 30–36]. Основними критеріями типізації є додана вартість, що створюється в цьому секторі за видами економічної діяльності, та можливості експортувати відповідні товари чи послуги. Залежно від того, яку додану вартість генерує той чи інший вид економічної діяльності, та яке значення має в загальному обсязі експорту, всі види економічної діяльності класифікуються за чотирма категоріями (групами): стратегічні лідери, потенційні лідери, поточні лідери, проблемні сектори (рис. 1). Запропонований методичний підхід сприяє виявленню потенціалу для нарощення експорту, збільшення створеної в державі доданої вартості, а отже і структурній перебудові вітчизняної економіки.

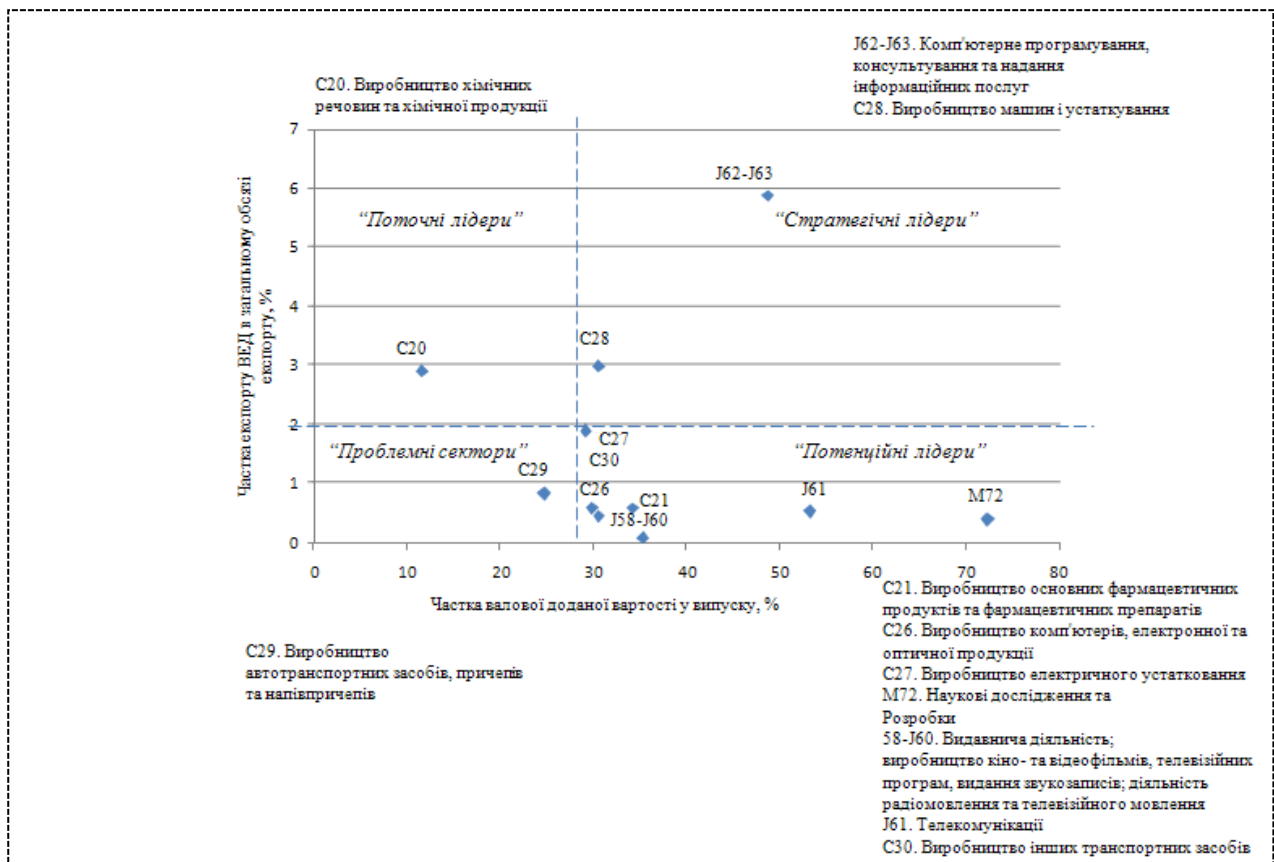

Рис. 1. Стратегічні підходи до розвитку високотехнологічного сектору економіки України за співвідношенням «експорт – валова додана вартість»

Джерело: розроблено автором за даними [3, с. 6–13; 4, с. 144–147]

До першої групи «стратегічних лідерів», зазвичай, відносяться унікальні інноваційні сектори, що генерують високу додану вартість, залучають висококваліфікованих фахівців, мають значний потенціал отримання ринків і можуть забезпечити стрибок країни у розвитку, наблизивши її до високотехнологічних економік світу. Це зокрема такі сектори, як виробництво машин і устаткування та комп'ютерне програмування, консультування та надання інформаційних послуг. Послуги у сфері телекомунікацій, комп'ютерні та інформаційні послуги становлять 23,4% від загального обсягу експорту послуг з України до країн ЄС [2, с. 51]. Водночас, ці сектори потребують значних інвестицій, а також, враховуючи унікальність деяких з них, є високоризиковими.

До другої групи «потенційні лідери» віднесено сектори з високим рівнем доданої вартості та низькою часткою експорту у загальному експорті країни, проте, вони мають потенціал виходу на міжнародні ринки або потенціал імпортозаміщення на внутрішньому ринку. До цієї групи увійшли такі види економічної діяльності, як-от виробництво основних фармацевтичних продуктів та препаратів; виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції; виробництво електричного устаткування; виробництво інших транспортних засобів, у тому числі, виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування; видавнича діяльність; виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм, видання звукозаписів; діяльність радіомовлення та телевізійного мовлення, телекомунікації; наукові дослідження та розробки.

Сектори, віднесені до групи «поточних лідерів», генерують порівняно нижчу додану вартість у високотехнологічному секторі та залежними від цінової кон'юнктури зовнішніх ринків. Проте, сьогодні вони є конкурентоспроможними на світових. До цієї групи увійшло виробництво хімічних речовин та хімічної продукції.

«Проблемні сектори» характеризуються низькою часткою у структурі експорту України та/або виготовляють продукт з відносно низькою доданою вартістю. До даної групи потрапило виробництво автотранспортних засобів, причепів та напівпричепів.

Література

1. *Політика економічного прагматизму* : аналітичне дослідження. Київ : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2016. 118 с.
2. *Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2019 році* : стат. збірник. Київ : Державна служба статистики, 2020. 62 с.
3. *Таблиця «витрати-випуск» України за 2018 рік в основних цінах* : стат. збірник. Київ : Державна служба статистики, 2020. 95 с.
4. *Національні рахунки України за 2018 рік* : стат. збірник. Київ : Державна служба статистики, 2020. 248 с.

УДК 339.5:339.92

Короленко Наталія Валеріївна

*к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ З ЄС: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

JEL classification: F100; F150

Сучасні міжнародні економічні відносини характеризуються посиленням ризикових обставин, що обумовлено пандемією. Міжнародна інтеграція, яка проявляється у створенні міждержавних об'єднань на основі угод про лібералізацію умов торгівлі, є ефективним шляхом до подолання наслідків сучасної глобальної кризи.

Зона вільної торгівлі (ЗВТ) є найбільш поширеною формою інтеграції у сучасному міжнародному середовищі.

Зазначимо, що ЗВТ можна розглядати як одну із проміжних форм міжнародної економічної інтеграції, тобто як механізм переходу до більш складних та розвинених форм міжнародної економічної взаємодії країн. Відповідно до рівня соціально-економічного розвитку та визначених пріоритетів кожна країна приймає рішення щодо застосування тієї або іншої моделі ЗВТ, враховуючи внутрішній потенціал та перспективи подальшого розвитку [1].

ЗВТ між Україною та ЄС є широкомасштабною за змістом торговельною угодою, предмет якої виходить далеко за межі лібералізації тарифів. ЗВТ Україна-ЄС відкрила нові можливості для експорту української промислової продукції (більш 90% норм у сфері якості продукції гармонізовано зі стандартами ЄС).

Інтеграція у світовий економічний простір відіграє важливу роль у розвитку економіки України, оскільки вона дає змогу товарам бути присутніми на нових ринках, збільшуючи загальне виробництво в країні та її експорт. Зняття кількісних та якісних обмежень щодо руху товарів, адаптація законодавства до вимог висококонкурентного середовища змушує виробників модернізувати виробництво, виготовляти продукцію, яка відповідає європейським стандартам